

Lietuvos laisvės kelias

Informacinis stendas, skirtas Kovo 11-ajai – Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienai paminėti

Parengė III kl.
mokiniai, kuruojami
istorijos mokytojos
A. Jablonskaitės

2021-03-11

Nepriklausomybės praradimas

- 1939 m. rugpjūčio 23 d. Maskvoje buvo pasirašytas Molotovo-Ribentropo paktas, nulėmęs Lietuvos likimą.
- 1940 m. birželio 15 d. prasidėjo pirmoji Lietuvos sovietinė okupacija. Pasitelkus kolaborantus buvo mėginama sudaryti Lietuvos prisijungimo prie SSRS teisėtumo įspūdį. Tuo pačiu metu buvo naikinamos patriotinės šalies jėgos.

Kova dėl tautos teisės į tapatumą

- Jau pirmaisiais sovietinės okupacijos (1940-1941) metais lietuviai patyrė ne tik fizinę priespaudą ir represijas, bet ir susidūrė su tautinio tapatumo naikinimu.
- Sovietų Sąjungai 1944 m. reokupavus Lietuvą, tautiškumo naikinimas atsinaujino. **Tauta neteko pagrindinių vertybių – nepriklausomybės, laisvės, valstybės.**

Partizaninis karas

- Lietuvos partizanai stojo į laisvės kovą, kuri truko devynerius metus.
- Pirmieji ginkluoti partizanų būriai ėmė formuotis jau 1941 m., birželio viduryje, Utenos, Marijampolės, Rokiškio, Šiaulių apskrityse;
- Tikrasis partizaninis karas prasidėjo tik 1944 m., kai atsitraukus vokiečių kariuomenei į Lietuvos teritoriją įžengė Raudonoji armija.

Partizaninis karas

- Partizaninio karo etapai:
- 1) 1944-1946 m. pr. – masinis partizaninių būrių kūrimasis, partizanai atvirai veikė ir dieną;
- Kūrėsi partizanų struktūros: grupės, rinktinės, apygardos.

I-asis partizaninio karo etapas

Partizaninis karas

- 2) 1946 m. vasara – 1949 m. – partizaninių jėgų konsolidacija:
- Būdinga: geri ryšiai tarp apygardų, sukauptas didelis kovos patyrimas, sudaryta bendra partizanų vadovybė, derinami karo veiksmai;
- Vyriausiuoju partizanų būrių vadu tapo Jonas Žemaitis-Vytautas.

Vyriausiasis partizanų vadas Jonas Žemaitis-Vytautas (1909-1954)

1949 m. vasario 16 d.

Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio deklaracija

1949 m. vasario 16 d. buvo priimta Laisvės kovos sąjūdžio Tarybos deklaracija, kuri skelbė, kad:

- aukščiausia teisėta valdžia Lietuvoje yra partizanų vadovybė,
- partizanų kovos tikslas – atkurti nepriklausomą Lietuvos Respubliką.

1949 m. vasario 16 d. Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio deklaracija

Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos Deklaracija

Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Taryba, atstovaujama visos Lietuvos teritorijoje esančias vieningos vadovybės vadovaujamas karines visuomenines gruputes, būtent:

- Pietų Lietuvos Britų, savo sudėtyje turinčių Dainavos ir Taurų apygardas,
- Kitų Lietuvos Britų, savo sudėtyje turinčių Algimanto, Didžiojo Kovos, Vyčio ir Vytauto apygardas,
- Vakarų Lietuvos Britų, savo sudėtyje turinčių Rastodo, Prisiūlio ir Isonių apygardas.

tai yra, reikidama Lietuvos tautos valią, pakartodama Vyriausiojo Lietuvos Atstatymo Komiteto 1946.VI.10. Deklaracijoje, BDPS 1947.V.20. nutarimuose ir BDPS Deklaracijoje Nr.8 paskelbtus pagrindinius principus bei juos papildydama nutarimais, priimtais 1949.II.10. BDPS Prezidiumo ir BDPS Karo Tarybos jungtiniame posėdyje. s k s l b i a i

1. LLKS Taryba, remdamasi BDPS Prezidiumo ir BDPS Karo Tarybos jungtiniame posėdyje 1949.II.10. nutarimais, okupacijos metu yra aukščiausias tautos politinis organas, vadovaujantis politinei ir karinei tautos išlaisvinimo kovai.

2. LLKS Tarybos ir jos Prezidiumo būstinė yra Lietuvoje.

3. Valstybinė Lietuvos valdžia priklauso tautai.

4. Suvereni Lietuva valdoma per laisvas, demokratines,

visuotines, lygias, slaptai rinkimas išrinktą Seimą ir sudarytą Vyriausybę.

5. Su okupacijos pabaigos ligi susirenkant demokratiniams Lietuvos Seimui, įstatymų leidžiamajai galią turi laikinoji Tautos Taryba.

6. Laikinją Tautos Tarybą sudaro visų vieningoje vadovybėje Lietuvoje ir užsienyje kovojančių arščių, apygardų, rinkinių, sunkiųjų mokyklų, kultūrinių, religinių organizacijų bei sąjūdžių ir tautoje atramą turinčių politinių partijų atstovai, prielankant proporcingo atstovavimo principo.

7. Atstovaus Lietuvos Nepriklausomybę, ligi susirenkant Seimui, Lietuvos Respublikos Prezidento pareigas eina LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininkas.

8. Laikinoji Lietuvos Vyriausybė sudaroma LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininko pavedimu. Vyriausybė atsakinga prieš laikinją Tautos Tarybą.

9. Lietuvos veiklai užsienyje ir Lietuvos atstatymo darbai koordinuoti LLKS Tarybos Prezidiumas turi LLKS Užsienio Delegatūrą, kuri, bendradarbiaudama su Vakarų valstybėse akredituotais Lietuvos atstovais, sąjūdinę komisijas bei delegacijas ginti ir atstovauti Lietuvos reikalus Europos Ramių Organizacijose, įvairiose konferencijose ir kitose tarptautinėse institucijose.

10. LLKS Užsienio Delegatūros nariai iš savo tarpo išsirenka LLKS Užsienio Delegatūros Pirmininką, kuris skaitomas LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininku pavedutoju.

11. LLKS Užsienio Delegatūros nariai laikomi lygiateisiais LLKS Tarybos nariais.

12. Šiai Deklaracijai vykdyti nuostatus leidžia LLKS Taryba.

13. Lietuvos valstybės atstatymas, ligi Seimo bus priimta ir

paskelbta šmogaus laisvės ir demokratijos siekimus atitinkanti valstybės konstitucija, vykdomas pagal šioje Deklaracijoje paskelbtus nuostatus ir 1928 m Lietuvos Konstitucijos dvasią.

14. Atstatytoji Lietuvos valstybė garantuoja lygias teises visoms Lietuvos piliečiams, nepresakituoms Lietuvos tautos interesams.

15. Komunistų partija, kaip diktatorinė ir iš esmės priešinga pagrindiniams lietuvių tautos siekimui ir kerštiniam konstitucijos nuostatom Lietuvos nepriklausomumui, - nelaukama teisine partija.

16. Amerikys, bolševikinės arba vokiškosios okupacijos metu išdavę tėvynę bendradarbiausiu su priešiu, savo veiksmais ar įtaka palaikę tautos išlaisvinimo kovai, susitępę išdevystėmis ar krauju, yra atsakingi prieš Lietuvos Tautą.

17. Konstatuojama teigiama religijos įtaka ugdančios tautos moralę ir palaikančios jos atsparumą sunkiausiu laisvės kovų laikotarpiu.

18. Socialinė globa nėra vien atakų piliečių ar organizacijų reikalas, bet vienas pirmųjų valstybės uždavinių. Ypatiną globą valstybė teikia išlaisvinimo kovose nukentėjusiems asmenims ir jų šeimoms.

19. Socialinių problemų racionalus išsprendimas ir kramtė skintis atstatymas yra susiję su šios šios, miestų ir krašto reforma, kuri vykdoma pačioje nepriklausomo gyvenimo pradžioje.

20. LLKS Taryba, glaudžioje vienybėje su kovojančia tauta, kviečia visus geros valios lietuvius, gyvenančius tėvynėje ir už jos ribų, pasitirti į tiksliniam, skirtam ir įjungti į atkurtą tautos išlaisvinimo darbą.

21. LLKS Taryba, prisidėjusi prie kitų tautų pastangų sukurti pasaulyje teisingumą ir laisvą pagrįstą pastovią taiką, bestreikiančią pilnutiniu įgyvendinimu tikrosios demokratijos principą, išplaukiančią iš krikščioniškosios moralės supratimo ir paskelbtą Atlanto Chartoje, Keturiose Laisvėse, 19-jo Prezidento Trumano Paktų, Šmogaus Teisių Deklaracijoje ir kitose teisingame ir laisvės deklaracijose, prašo visą demokratinį pasaulį pagalbos savo tikslams įgyvendinti.

Okupuotoji Lietuva
1949.II.16.

LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininkas

LLKS Tarybos nariai:

Vytautas
Jonas Laras
Pranas
Valdas
Uopalis
J. Daukša
Šadegaila

LIETUVOS LAISVĖS KOVOS SĄJŪDŽIO
TARYBOS 1949 M. VASARIO 16 D. DEKLARACIJA

Deklaraciją pasirašę partizanai. Iš kairės (slapyvardžiais): Vytautas, Vanagas, Žadgaila, Užpalis, Faustas, Kardas, Merainis

(Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus nuotr.)

Partizaninis karas

- 3) 1949-1953 m. – partizaninio karo silpnėjimas ir pabaiga:
- Šiuo laikotarpiu pagrindinis partizanų tikslas buvo išlaikyti rezistencijos struktūrą;
- Partizanų jėgos pradėjo sekti, blėso viltis susilaukti paramos iš Vakarų.

Partizaninis karas

- Daug partizanų žuvo arba pateko į nelaisvę, daug kovotojų būrių buvo susekta;
- Paskutinė, iki 1953 m. išsilaikiusi, buvo Žemaičių apygarda;
- 1953 m. buvo suimtas ir 1954 m. sušaudytas partizaninio karo vadas J. Žemaitis-Vytautas.

Partizaninis karas

Partizaninio karo rezultatai ir reikšmė:

- 1944-1953 m. vykęs Lietuvos partizaninis karas su SSRS buvo viena didžiausių ir ilgiausiai trunkančių kovų prieš sovietinę priespaudą Europoje;
- Žuvo apie 36 tūkst., suimta apie 27 tūkst. žmonių.

Partizaninio karo rezultatai ir reikšmė:

- Ginkluota kova paneigė komunistų teiginius apie „savanorišką Lietuvos įstojimą į SSRS“;
- Parodė ateinančioms kartoms pasiaukojamos kovos dėl laisvės pavyzdį;
- Padėjo pagrindus naujo pobūdžio rezistencijai.

Rezistencinė kova

- Pasibaigus partizaniniam karui, ginkluotą kovą prieš komunistinį režimą keitė taikios rezistencijos formos. Stichiškai kūrėsi nedidelės pagrindinės antisovietinės jaunimo organizacijos. Drąsiausi jų nariai slapta viešose vietose nuplėšdavo sovietines vėliavas, iškeldavo trispalvių, platino atsišaukimus prieš komunistų valdžią.

Rezistencinė kova

- Dalis žmonių minėjo uždraustas tautines ir valstybines šventes, reiškė pagarbą niekinamai Katalikų bažnyčiai, dainavo patriotines dainas, demonstratyviai atsisakė kalbėti rusiškai.
- **1972 m. gegužės mėn. Kaune dėl Lietuvos laisvės susidegino devyniolikmetis jaunuolis Romas Kalanta.**

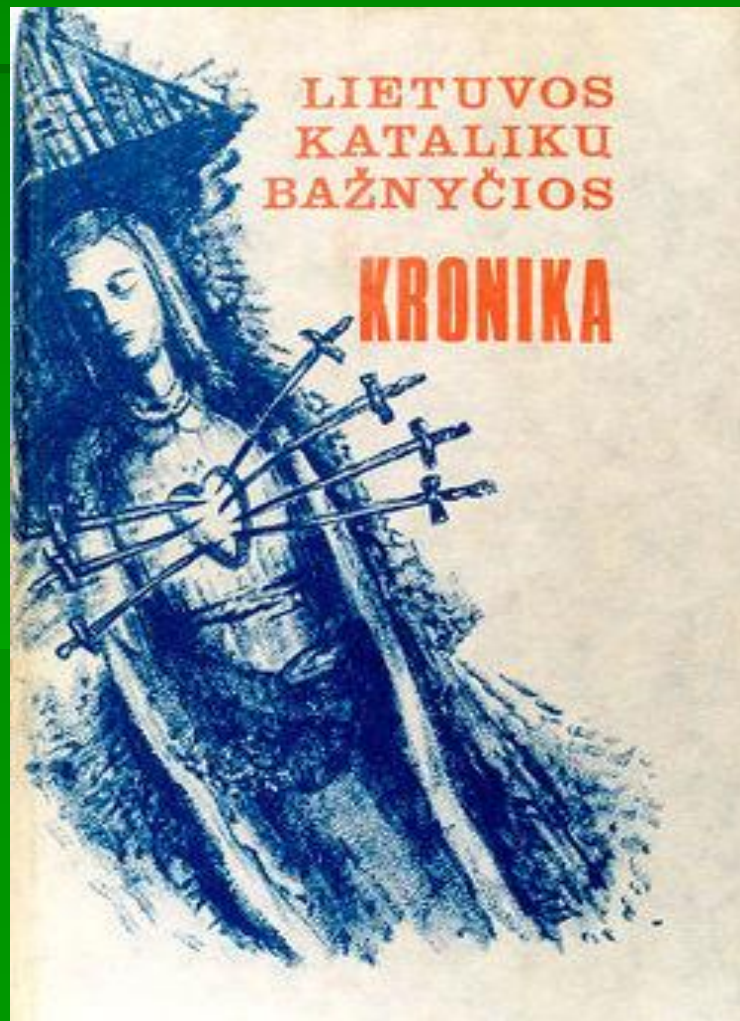
Rezistencinė kova

- R. Kalantos laidotuvių dieną jaunimas išėjo į gatves, viešai skambėjo antisovietiniai šūkiai, kelias dienas trunkančias tūkstantines demonstracijas jėga išvaikė ir dalyvius sumušė sovietinė milicija, specialūs vidaus kariuomenės būriai.

Rezistencinė kova

- Katalikų bažnyčia išliko vienintelė komunistinės prievartos neįveikta organizuota jėga. Su religijos persekiojimu kovojo kunigų Sigito Tamkevičiaus, Alfonso Svarinsko, Juozo Zdebskio ir kt. įkurtas **Tikinčiųjų teisių gynimo komitetas**.
- Ypač išgarsėjo 1972 m. pradėtas leisti pogrindžio leidinys **„Lietuvos katalikų bažnyčios kronika“**

Rezistencinė kova

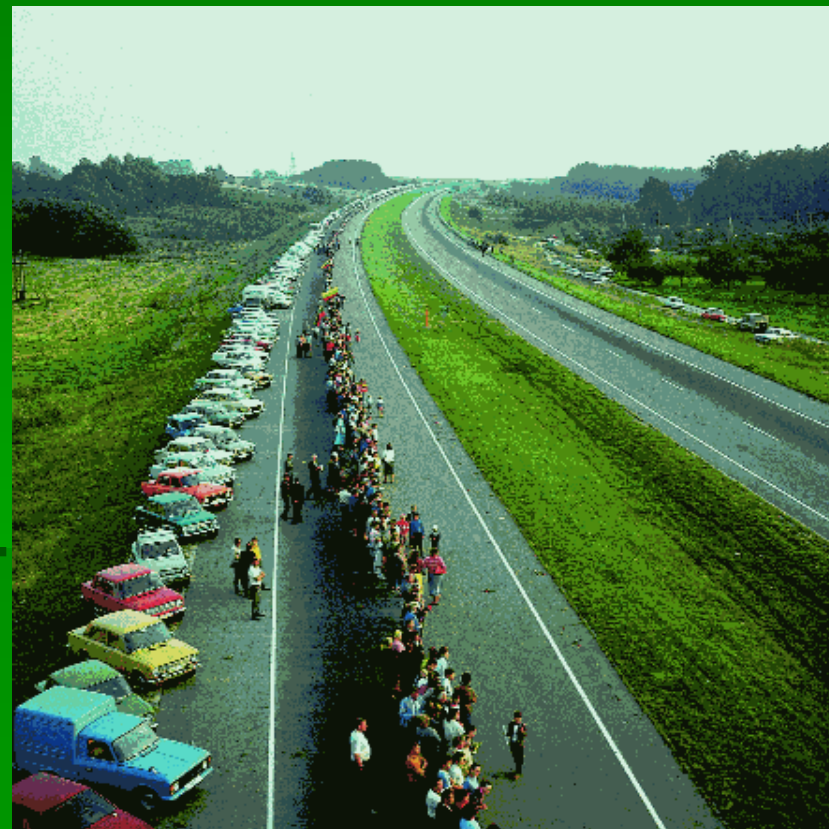
- 1976 m. buvo įkurta Lietuvos Helsinkio grupė, kuri informavo pasaulį apie žmogaus teisių pažeidimus LSSR.
- Antanas Terleckas su bendražygiais 1978 m. įkūrė pagrindinę Lietuvos laisvės lygą, kuri pareiškė taikiomis priemonėmis sieksianti atkurti Lietuvos nepriklausomybę.
- Išplatinta „45 pabaltijiečių chartija“, raginanti SSRS nutraukti Baltijos šalių okupaciją.

Lietuvos persitvarkymo Sajūdžio veikla

- 1988 m. birželio 3 d. buvo sukurta Sajūdžio Inicijatyvinė grupė, kurią sudarė 35 žymūs Lietuvos mokslo ir meno žmonės;
- **1989 m. rugpjūčio 23 d. Sajūdis organizavo pilietinę nepaklusnumo okupacinei valdžiai akciją – Baltijos kelią.**

Lietuvos persitvarkymo Sajūdžio veikla

Baltijos kelias – 595 km
ilgio susikibusių
rankomis žmonių
grandinė, 1989 m.
rugpjūčio 23 d., minint
50-ąsias m.
Ribentropo-Molotovo
pakto metines,
sustojusi sujungti trijų
Baltijos šalių sostines –
Vilnių, Rygą ir Taliną.

Lietuvos persitvarkymo Sajūdžio veikla

- Paskutinis žingsnis link nepriklausomybės buvo **Aukščiausiosios Tarybos**, vėliau pavadintos **Atkuriamuoju Seimu**, rinkimai. Sajūdis ėjo į juos deklaruodamas valstybingumo atkūrimą. Tai nulėmė jo remtų kandidatų pergalę ir garantavo Lietuvos valstybingumo atkūrimą parlamentiniu būdu. **Aukščiausiosios Tarybos pirmininku buvo išrinktas Vytautas Landsbergis.**

LIEUVOS NEPRIKLAUSOMOS VALSTYBĖS TARTUMAS

1990

DEL LIEUVOS NEPRIKLAUSOMOS VALSTYBES PASKELBIMO

Lietuvos Nepriklausomąjį Tarybą, vadinamą Taryba valstybės atstatymui ir atstatymui parengti, turi šios tarybos 1990 m. kovo 11 d. priimtą sprendimą. Šis sprendimas yra galutinis ir jį negalima pakeisti.

Lietuvos Taryba 1990 m. kovo 11 d. Nepriklausomąjį Tarybą ir 1990 m. kovo 11 d. priimtą sprendimą paskelbė visiems Lietuvos Nepriklausomai Valstybei atstatyti neturinti jokių teisių ir pareigų.

Lietuvos Nepriklausomai Valstybei atstatyti neturinti jokių teisių ir pareigų.

Lietuvos Nepriklausomai Valstybei atstatyti neturinti jokių teisių ir pareigų.

Lietuvos Nepriklausomai Valstybei atstatyti neturinti jokių teisių ir pareigų.

Lietuvos Nepriklausomai Valstybei atstatyti neturinti jokių teisių ir pareigų.

Lietuvos Nepriklausomai Valstybei atstatyti neturinti jokių teisių ir pareigų.

LIEUVOS NEPRIKLAUSOMOS VALSTYBĖS TARTUMAS

LIEUVOS NEPRIKLAUSOMOS VALSTYBĖS TARTUMAS

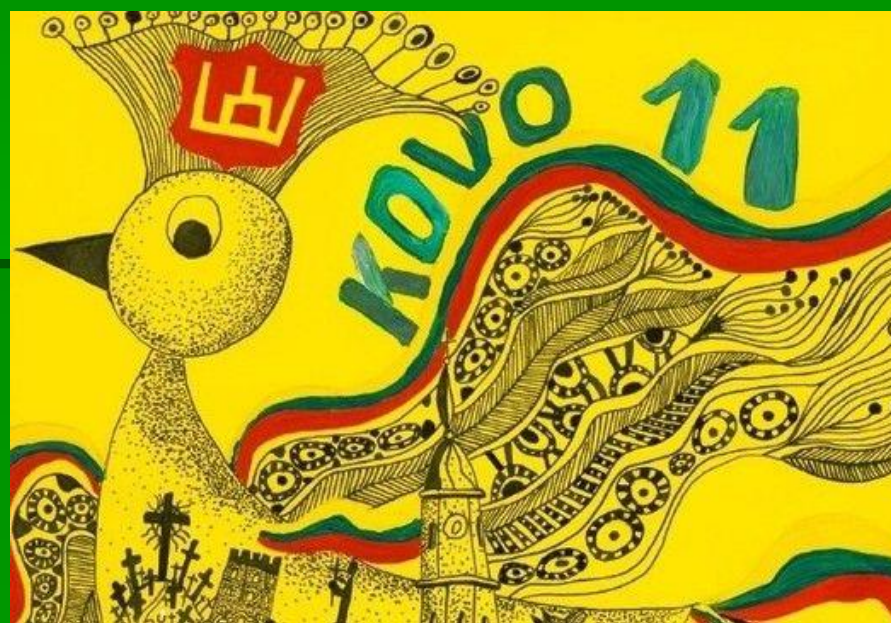
LIEUVOS NEPRIKLAUSOMOS VALSTYBĖS TARTUMAS

Handwritten signatures and names covering the bottom half of the document, including names like J. Vainorius, J. Štikonas, and others.

1990 m. kovo 11-ąją buvo priimtas aktas „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“, paskelbta, kad Lietuva vėl nepriklausoma valstybė.

Nepriklausomybės
atkūrimo paskelbimas
buvo visos tautos kovos
dėl laisvės rezultatas. Kovo
11-osios akto atkurtas
formalus valstybingumas,
Lietuvos Respublika
teisiniu ir politiniu
atžvilgiu atsiribojo nuo
Sovietų Sąjungos.

**Siūlome pažiūrėti filmą „LAISVĖS TRAJEKTORIJS“
2011 m.**

Autoriai – Jonas Öhman, Juozas Sabolius.

Trukmė – 54:34

<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/28041>

Istoriniame filme glaustai pasakojama apie sudėtingą Lietuvos istorijos periodą nuo 1940-ųjų – sovietizaciją, tremtis, holokaustą, tuo pačiu apie žmonių ryžtą apginti save ir savo įsitikinimus, apie ginkluotą ir tyliąją rezistenciją iki Sąjūdžio ir laisvės susigrąžinimą – Nepriklausomybės paskelbimą.

Su artėjančia Kovo 11-ąja!

